

had in wat er in bezet gebied aan illegale organisaties bestond. Hij verdiepte zich in alle gegevens, hoofdzakelijk van Engelandvaarders afkomstig, die sinds de tweede helft van '40 terzake in Londen verzameld waren, en schreef op 19 maart '42 een voor Furstner bestemd memorandum.¹ Daarin liet hij 'de communistische of aanverwante organisaties' buiten beschouwing; 'zij moeten', schreef hij, 'bestaan, doch wij beschikken hieromtrent over geen gegevens, hetgeen een zeer te betreuren lacune is. Overigens kunnen zij natuurlijk moeilijk worden gerekend tot die organen welke voor de bevrijding van Nederland (zoals deze door de goede Nederlanders wordt gewenst) positieve waarde hebben.' Die waarde kende de Bruyne wel aan 'drie (misschien vier) grote organisaties' toe: 'één met een uitgesproken militair karakter' (de Ordedienst); 'één met een uitgesproken burgerlijk karakter, waarvan het z.g. Grootcomité de leiding heeft' en waarin 'blijkbaar representanten van de meeste (vroegere) regeringsgetrouwe politieke partijen opgenomen zijn' (de Bruyne bedoelde het in januari '42 tot stand gekomen Grootburgercomité omtrent welks aanstaande vorming Vorrink in december '41 een bericht had kunnen doorgeven aan de gezant te Bern); 'een derde groepering waarvan heel weinig bekend is, doch waarin mr. dr. Frederiks, secretaris-generaal van binnenlandse zaken, een leidende rol schijnt te spelen' (die derde groepering bestond niet), en als 'misschien' vierde organisatie had de Bruyne gedacht aan de Nederlandse Unie (in december '41 opgeheven) waarvan hij evenwel als 'vrij zeker vaststaand' aannam dat zij 'geen aparte organisatie' in de zin van de eerste drie vormde. Tussen die drie heerste 'onenigheid'; deze zou, meende hij, 'plaats . . . maken voor een krachtige eenheid, zodra hiertoe van bevoegde zijde de opdracht wordt gegeven. Men ziet duidelijk reikhalzend uit naar (als het kan) een Koninklijk Bevel' - ja, maar de OD en het Grootburgercomité wensten elk *met uitsluiting van de ander* gemachtigd te worden, in de overgangstijd belast te zijn met het hoogste uitvoerende gezag!

Nog voor hij tot hoofd van de CID benoemd was, had de Bruyne al aan Furstner geschreven dat Rabagliatti, de missie-Broekman afwijzend, 'te voorbarig (getreden was) in een beoordeling . . . van de waarde en het gehalte van een opdracht, namens de Ned. regering verstrekt'²; hij drong er nu in zijn memorandum van 19 maart op aan dat de Nederlandse regering het geheime contact met bezet gebied geheel in eigen handen zou nemen: met 'een eigen radiozend- en -ontvangst-installatie, een eigen *ferry*-dienst overzee, een eigen vliegverbinding.' Furstner wees dat denkbeeld niet af maar

¹ Tekst: *Enq.*, dl. IV b, p. 56. ² Brief, 4 febr. 1942, van M. R. de Bruyne aan Furstner (a.v., p. 54).